

Biztonság. Város. Közösség – Fókuszban az építészeti bűnmegelőzés

Nyitókonferencia

Időpont: 2018. június 7. (csütörtök) 9.00 órától 14.00 óráig

Helyszín: Budapest, Benczúr Palota | 1068 Budapest, Benczúr utca 27.

A városi terek kialakításának nagy szerepe van a bűnesetek terjedésében vagy csökkentésében. A sötét aluljárók és parkok, takarásban lévő buszmegállók, rosszul megvilágított parkolók nem csak félelmet vagy szorongást váltanak ki a térhasználókban, hanem valóban elősegítik a bűncselekmények elkövetését. Az építészeti bűnmegelőzés az épített környezet tudatos tervezésére hívja fel a figyelmet, amely csökkenti a bűnalkalmakat, javítja az életminőséget, a közösség hangulatát és növeli a szubjektív biztonságérzetet.

A *Biztonság. Város. Közösség* című projekt célja az építészeti és környezetformálási eszközök bűnmegelőzési lehetőségeinek feltérképezése és

népszerűsítése Magyarországon. A projekt a [kulturAktív Egyesület](#), a [Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács](#) és a [Lechner Tudásközpont](#) egyéves szakmai együttműködésében valósul meg, és a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia településbiztonságra fókuszáló prioritásához kapcsolódik. A projekt során megvalósuló felsőoktatási és szakmai képzések, önkormányzati és iskolai mintaprojektek, valamint szakmai konferenciasorozat keretében ismerhetik meg a témához kapcsolódó szakemberek az építészeti bűnmegelőzés elméleti alapjait, gyakorlati eszközeit és a nemzetközi jó gyakorlatokat.

A programsorozatot indító Nyitókonferencia különböző területek, többek között a környezetpszichológia, az építészet és városfejlesztés, valamint a szociológia és a kriminológia szempontjából ismertette az építészeti bűnmegelőzéshez kapcsolódó tudományos eredményeket, kérdéseket és jó gyakorlatokat.

A konferenciát **Dr. Hatala József**, a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács (NBT) elnöke nyitotta meg. A [Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról \(2013-2023\) szóló 1744/2013. \(X. 17.\) Kormányhatározat 8.1.2. pontja](#) feladatként határozza meg az NBT és Titkársága részére az építészeti bűnmegelőzés magyarországi alkalmazhatóságának vizsgálatát, a módszer népszerűsítését, a témához kapcsolódó szakemberek bevonását, érzékenyítését, valamint a jogszabályi környezet felülvizsgálatát.

Dr. Hatala József köszöntőbeszédében kiemelte meggyőződését, miszerint a Stratégia elsődleges célja az önkormányzatok, iskolák, állampolgárok érzékenyítése a téma iránt, és ennek megvalósítása érdekében indították el *Biztonság. Város. Közösség* c. projektet.

Ezt követően együttműködési megállapodások aláírására került sor az NBT és a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége, valamint az NBT és az Óbudai Egyetem között. Előbbi vonatkozásában az együttműködés célja az önkormányzatok minél hatékonyabb elérése, bűnmegelőzési stratégiáik kidolgozásának támogatása. Az Óbudai Egyetemmel megkötött együttműködés egy az egyetemen folyó projektre vonatkozik. Az *Intelligens Integrált Vasútfejlesztési Rendszer* kidolgozása során ugyanis létrehozásra kerül egy mintatelepülés is, amely nemcsak a smartcity követelményeknek kíván megfelelni, hanem figyelemmel kíván lenni az építészeti bűnmegelőzés alapelveire is.

A konferencia első felében a *Biztonság. Város. Közösség* c. projekt került bemutatásra. A projekt hátterét **Dr. Molnár István Jenő**, a Belügyminisztérium Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács Titkárság főosztályvezető-helyettese ismertette. Az NBT évek óta kiemelten foglalkozik a bűnmegelőzés építészeti aspektusaival, különös tekintettel a jogszabályi környezet vizsgálatára. Az új, 2013-ban elfogadott Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia célkitűzései azonban csak más szakmai szervezetekkel együttműködésben tudnak hatékonyan megvalósulni. Ennek első eredménye volt Kara László, [Bűnmegelőzés építészeti eszközökkel](#) c. könyvének publikálása a Lechner Tudásközponttal együttműködésben, és ehhez a folyamathoz kapcsolódik a *Biztonság. Város. Közösség* c. projekt, amely során az NBT a Lechner Tudásközponttal és a kultúrAktív Egyesülettel dolgozik együtt. A cél az építészeti bűnmegelőzés népszerűsítése, és olyan szakmai anyagok kidolgozása, amelyek hosszú távon biztosítják az eredmények továbbélését.

Kara László Pro Architectura díjas építész a Lechner Tudásközpont Nonprofit Kft. képviseletében ismertette a projekt szakmai hátterét, az építészeti bűnmegelőzés alapjait. Ma már nyilvánvaló, hogy tudatos környezetalakítással jelentősen csökkenthető a bűnesetek száma, és egyre többet tudunk arról, hogy milyen beavatkozásokkal hozhatunk létre biztonságos tereket. Kara László kiemelte, hogy a középkori szemlélet, mely szerint a biztonságot a magas, tömör falak nyújtják, meghaladott – a cél a biztonság és szabadság

érzése egyszerre. A biztonságos építészet négy alapelve közül ezért az első és legfontosabb a természetes felügyelet (közösségi kontroll) biztosítása, ami az emberi jelenlét és a társas interakciók

intenzitására utal. Minél több járókelő, ablak, átlátás jellemzi a tereket, annál kevesebb lehetőség nyílik bűnesetek elkövetésére. A második alapelv a jogosultság természetes szabályozása például sövénnyel, vagy kerítéssel, amelyek távol tartják az illetéktelen személyeket. Ehhez kapcsolódik a harmadik alapelv, a birtokviszonyok jelzése, amely a különböző jogosultságokat egyértelművé teszi. A negyedik alapelv a fenntartás és karbantartás, amelyekre már a tervezési fázisban szükséges gondolni: az elhanyagolt, gazdátlan terek ugyanis csökkentik a szubjektív biztonságérzetet, ugyanakkor növelik a bűnesetek valószínűségét. Az építészeti bűnmegelőzés eszköztára (CPTED=Crime Prevention Through Environmental Design), amely kiterjed a megvilágítástól, a növényzeten keresztül egészen az esztétikai kialakításig, gyakorlati segítséget nyújthat a biztonságos épületek, terek, városok létrehozásához.

Végül **Szilágyi-Nagy Anna**, a kultúrAktív Egyesület alelnöke és a *Biztonság. Város. Közösség* projekt koordinátora mutatta be a projekt tervezett elemeit és tevékenységeit. Kiemelte, hogy a projekt célja a téma népszerűsítése és a szakemberek képzése mellett olyan gyakorlati mintapéldák megvalósítása, amelyek hozzájárulhatnak egy hatékony, a helyi igényekhez szabott magyarországi modell kialakításához. Ezért a tervezett felsőoktatási képzések, külföldi tanulmányutak, és online szakmai anyagok mellett egy-egy települési és iskolai mintaprojekt is megvalósul a következő egy évben. A kultúrAktív Egyesület a projekt sikeréhez a szemléletformálás kreatív eszközeivel, az ifjúság célzott bevonásával, valamint az interdiszciplináris megközelítéssel, és így a szakmák közötti együttműködés és párbeszéd támogatásával tud hozzájárulni.

A konferencia második részében öt előadás tárgyalta az építészeti bűnmegelőzést különböző nézőpontokból. Elsőként **Dr. habil Benkő Melinda PhD**, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészmérnöki Kar Urbanisztika Tanszékének tanszékvezető egyetemi docense tárgyalta a témát építészeti, városépítészeti megközelítésből. Hogyan érhető el a biztonság és a biztonságérzet környezeti eszközökkel? Két alkalmazott modellt mutatott be, a védett, kizáró, vagyis a

zárt, és a védhető, befogadó, vagyis a nyitott térhasználatot és városformát. Előbbi főleg angol mintára, privatizált közterek és körbekerített lakóparkok formájában terjed, a biztonság hamis illúzióját keltve. Utóbbi az európai városépítészeti hagyományait követi, akár a közterek és városközpontok, akár a kelet-európai lakótelepek formájában. Fontos ezek eszközeit és hatását tudatosítani az építészek körében. A bűnmegelőzés szempontjainak érvényesítése az építészeti tervezésben különböző szinteken jelenhet meg: 1) tudatosan vagy nem tudatosan a tervekben, 2) tervezés folyamatába beépített tematikus konzultációk formájában, 3) a stratégiai célként a fejlesztési tervekben, vagy 4) a tervek hatósági ellenőrzése részeként. Dr. habil Benkő Melinda PhD ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a szabályozás nagyon érzékeny az építészek számára, ezért a szabályozás szigorítása helyett az érzékenyítést kell előtérbe helyezni: mi az, amit be lehet építeni az építészeti gondolkodásba és gyakorlatba?

Prof. Dr. Barabás Andrea Tünde Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Kriminológiai Tanszék intézetvezető egyetemi tanára előadásában a kriminológiai szempontokra helyezte a hangsúlyt. A bűnesetek 80 %-a nagyvárosokban történik, hazánkban a rendszerváltás után ez a tendencia pedig csak fokozódott, a megnőtt a munkanélküliség, és a bűnesetek száma többnyire a lakótelepekre koncentrálódott. A 90-es éveket bűnözési boom jellemezte (az évi bűnesetek száma a korábbi 70-80.000-ról évi 600.000-re nőtt), így jelentősen megnövekedett a lakosság félelemérzete. Most hiába csökken évek óta a bűnesetek száma, az emberek biztonságérzete nem javul. A kriminológiai vizsgálatok rámutatnak arra, hogy a szubjektív biztonságérzet és az objektív biztonsághelyzet nem feltétlenül esik egybe. Ezért a helyzet megértéséhez és a hatékony megoldások kidolgozásához szükség van széleskörű áldozatvizsgálatokra, a potenciális áldozatok tájékoztatására és felkészítésére, ugyanakkor a biztonsági és megelőzési standardok alkalmazására a várostervezésben és az építkezések során. Ennek „új” eszköze az épített környezeti prevenció (CPTED), amelynek egyszerre kell megelőzni a bűneseteket és csökkenteni a félelemérzetet.

Dr. habil Dúll Andrea az ELTE PPK Szervezet- és Környezetpszichológia Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára a környezetpszichológiai megközelítést képviselte, amely az ember-környezet tranzakció tükrében vizsgálja a hétköznapi mechanizmusokat, és így a pszichológiai folyamatok komplex megértésére törekszik. Míg az általános pszichológia a társas környezet hatásmechanizmusait vizsgálja, a környezetpszichológiai a fizikai környezet hatását is figyelembe veszi. A biztonságérzet megértése szempontjából is fontos a komplex megközelítés: a humán oldal mellett (például a szülő-gyerek kapcsolat minőségének hatása az általános biztonságérzet kialakulására), a környezeti oldal (a fizikai környezet hatása) is elengedhetetlen ahhoz, hogy megértsük, és komplex, adaptív megoldásokat dolgozzunk ki mind a bűnmegelőzés, mind a szubjektív biztonságérzet javítása érdekében. Általános példa, hogy a lerobbant, elhanyagolt környezet csökkenti a biztonságérzetet. A magas kerítés ugyanakkor hiába javít a szubjektív biztonságérzetünkön – a bűnelkövetőket is felbátorítja, hiszen ők is biztonságban érezhetik magukat a zavaró tekintetektől. A fizikai terek biztonságos kialakítása során tehát fontos szempont mind az észlelés (tér fizikai jellemzői), mind a tájékozódás (átláthatóság), mind pedig az emberek közötti kapcsolat lehetősége, vagyis a szabadtéri tartózkodást és intenzív társas érintkezést facilitáló térkialakítás.

Gyakorlatorientált kezdeményezést ismertetett **Kovács Gábor**, a Nógrád Megyei Építész Kamara elnökhelyettese. „A biztonság kedvéért...” c. pályázat a Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányság, a Nógrád Megyei Kormányhivatal Építésügyi Osztálya, valamint a Nógrád Megyei Építész Kamara együttműködésében valósult meg azzal a céllal, hogy felhívja a gyakorló építészek figyelmét a biztonsági és bűnmegelőzési szempontokra. A megye több városában került sor szakmai

beszélgetésekre, amelyeken részt vettek a kormányhivatalok és építési hatóságok dolgozói, az építész kamara tagjai és a városi főépítészek. A szakmai rendezvények célja az építészek szemléletformálása volt, az építészeti bűnmegelőzés pedig tág értelmezést kapott az építészeti gyakorlatban, amely a funkcionalitást helyezte a középpontba. Kovács Gábor példájával élve, „ha az ajtók állandóan összeakadnak, előbb-utóbb megölöm a feleségem”. A jó épületek tervezése tehát a biztonság megteremtésének alapja.

Végezetül ifj. **Erdősi Sándor** szociológus, a RÉV8 Zrt. kutatási programvezetője beszélt a biztonság alapú városrehabilitáció kihívásairól a józsefvárosi Magdolna és Orczy negyed példáján keresztül. A bemutatott kutatási adatok kiterjedtek a regisztrált bűncselekmények számának alakulására, a reprezentatív viktimizációs vizsgálat tanulságaira, valamint az építészeti bűnmegelőzési megoldások elemzésére a Magdolna és Orczy negyedekben. A város-, és köztér-rehabilitáció pozitív példáiként ismert helyszínek (például a Kálvária tér vagy a Teleki tér) alapos, kritikus vizsgálata fontos tanulságokkal szolgálhat az építészeti bűnmegelőzés gyakorlata számára. A bemutatott példákból kiderült, hogy nincsenek egyszerű megoldások, a problémákat több szempontból kell feltárni, és a megoldásokat nyomon kell követni. A játszótér új nyilvános wc-je a térhasználók közötti feszültség forrásává vált, a közösségi tervezéssel és bevonással átalakított Teleki tér nem szüntette meg, csak néhány sarokkal áthelyezte a bűnözést. A bűnmegelőzési programok általános veszélye pedig a dzsentifikációs folyamatok beindítása, amely során bizonyos csoportok kiszorulnak a korábbi lakóhelyükről.

A konferencia harmadik blokkja az NBT által készített, hamarosan tv-ben lejátszásra kerülő dokumentumfilm jellegű sorozat egyik epizódjából készített, rövidített verziójának levetítésével kezdődött, amely az építészeti bűnmegelőzés témáját dolgozta fel. A bejátszásban megszólalók által elmondottak vitaindítóként szolgáltak a konferenciát záró tematikus kerekasztal-beszélgetésekhez. A három témakör a *Biztonság. Város. Közösség* projekt kulcselemeihez igazodott. Az építészeti bűnmegelőzés felsőoktatási képzésekbe való integrációjáról folyó beszélgetés során különböző egyetemek oktatói számoltak be a náluk zajló gyakorlatról, és az esetleges együttműködés lehetőségeiről és formáiról. A szakmai képzések iránt érdeklődő közönség pedig megoszthatta a felmerülő igényeket, szükségletek és ötleteket. A települési és az iskolai mintaprojektekről szóló beszélgetéseken részt vevő önkormányzati dolgozók, főépítészek, rendőrök vitatták meg közösen a települések és oktatási intézmények számára releváns szempontokat, problémákat, valamint a szakmák közötti együttműködés lehetséges formáit és módszereit, amelyek alapul szolgálhatnak a mintaprojektek megtervezéséhez.

A konferencián több, mint 70 szakember vett részt, számos minisztérium, hatóság, önkormányzat, felsőoktatási intézmény, szakmai és civil szervezet részéről. A konferencia célja a projekt bemutatásán és népszerűsítésén túl a téma átfogó ismertetése, hosszú távú szakmai diskurzus ösztönzése és közös platform teremtése volt a témával foglalkozó, vagy a téma iránt érdeklődő szakemberek és intézmények számára. A színvonalas előadások az építészeti bűnmegelőzés komplex, multidiszciplináris megköze-

lítését segítették, a tematikus kerekasztal beszélgetések pedig lehetőséget teremtettek egyfelől a résztvevők szerteágazó tudásának és igényeinek a projektbe való integrálására, másfelől a szakmai együttműködések megalapozására.

A Biztonság. Város. Közösség a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács, a kultúrAktív Egyesület, és a Lechner Tudásközpont közös projektje.

